סט: חטאת העוף פרק שביעי זבחים

רבי יהודה אומר ממא בבית הבליעה. תימה לפיולי נגילה גמורה [1] לא תטמא לרבי יהודה דלא מייל לאיסור קדשים כדדרשים רבי יהודה בגמרא דנבלת עוף טמא אינה מטמאה בגדים אבית הבליעה משום דכתיב נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה מי שאיסורו משום כל תאכל נגילה יצא זה שאין איסורו משום כל תאכל נגילה אלא משום כל תאכל וכפ' גיד הנשה (חולין דף ק:) דייקינן מינה לר' יהודה דאין איסור חל על איסור נבלת עוף רבי יהודה אומר אף בטמאה ס"ל דדוקא עוף טמא שאין במינו משום כל תאכל נבלה קממעט [2] וכן נרמז לפרש בגמרא גבי חלב נבלה דלא איצטריך טריפה [3] דאמר מינין דלא מיעטינן שאיסורו משום כל תאכל נגילה יצא טריפה כי היכי דדרשינן גבי טמאה מי שאיסורו משום כל תאכל נגילה יצא כאמר מעתה עשר יום דנקט ארבעה עשר יום משום דאמרינן בפ' המפלת (נדה דף לא.) דשלשה שופפין בחדש שהקב"ה נותן בו [4] עשרה דברים כנגד אביו ואמו והשמש אמרי' דיו כאביו דמייניה יליפינן וה"ר [5] חיים מפרש דמן הדין הוה ליה לאימתר ק"ו לשכינה לעולם דחמורה כל כך אלא נקט י"ד כנגד שתי הסגרות דלא מצינו יותר משני הסגרות וכלשון הזה איתא בפרקי דר' אליעזר ק"ו לשכינה שתי הסגרות וקשה דבי"ג יום סגי דיום שביעי עולה לו לנקמן ולכאן כדאמרן במסכת נגעים (פ"ג מ"ה) אין בשתי הסגרות פחות מי"ג יום וי"ל דלישנא דקרא נקט ארבעה עשר משום דכתיב שבעת ימים בכל הסגר:

וכי באיזו תורה שוותה בהמה לעוף ועוף לבהמה. וא"ת והא איצטריך לכדדרשינן בחולין דברים פ"ג (דף מ:) מה בהמה בשחיטה אף עוף בשחיטה ור"ל דרשים מה [6] בהמה מן הצואר אף עוף מן הצואר וי"ל [7] דכל מילי דרשינן דהיקשא הוא ואין היקש למחלה [8]: **אי טריפה** חיה. א"כ אינה מטמאה עד לאחר מיתה ואז היא בכלל נגילה ואי טריפה אינה חיה הרי היא בכלל נגילה לא מצינו לפרש לאחר מיתה דמשמע שבא לחדש טומאה עופי אם אינה חיה מאם חיה מדהדר ואמר (התם) [9] ואם טריפה אינה חיה הרי היא בכלל נגילה לכך פי' בקונטרס משנטרפה ילדה לה טומאה ומהיכן אלן ממנה ותימה הוא לומר כן דלא מצינו בעלי חיים מטמאין ומילתא דפשיטא בכולי הש"ס דאין טריפה מטמאה מחיים דבסוף פ"ק דחולין (ד' כ:) אמר זעירי נשברה מפרקת וזרב בשר עמה נגלה אבל בלא בשר [10] לא תע"ג דמלק סימן אחד ומפרקת כדמשמע התם דפריך יכי [11] מעתה עומד ומנדיל ור"מ נמי אשכחן פרק אלו טריפות (חולין דף מ:) דאמר טריפה אינה מיה דקאמר סימן לטריפה שלשים יום וקאמר לעיל דמליקתה מטהרת טריפה מטומאתה ואי טמאה מחיים משעת טריפות איתף אלן הטומאה ממנה ע"י המליקה והרב רבי חיים מפרש דה"ק אי טריפה אינה חיה ומיירי בחלב ממנה בשר מי ואכלו הרי היא בכלל נגילה [12] דבשר הפורש ממנה כפורש מן המתה ומטמא תע"ג שהבהמה עצמה אינה מטמאה לפי שהיא בחיים עתה ויש [13] לפרש אי טריפה אינה כלומר דמיירי בטריפה שעדיין חיה ותלש ממנה כזית בשר [14] ואכלו הרי נגילה דוקא אמורה ולא מיירי כלל בפלוגתא דטריפה חיה ואי טריפה אינה חיה כלומר דמיירי בטריפה שאינה חיה שמתה שנתנבלה הרי היא בכלל נגילה וכמ"כ [15] גרס אי טריפה אינה מתה [16] והלשון מגומגם קצת [17] דהוה ליה למימר אי בטריפה חיה בב' ועוד הוה [18] למימר הרי היא נגילה:

רבי יהודה אומר ממא. דלא מהניא מליקה לטריפה וה"ה נמי דבשחיטה חולין טריפה פליג ר' יהודה וכן שנינו במסכת טהרות כפ' י"ג דברים לרבי יהודה אחת מלוקות ואחת שחוטות ולר"מ שתיהן מטהרות ולרבי יוסי שחיטה מטהרת טריפה אבל לא מליקה: **ומה בהמה בנבלתה** [19] **מעמאה כמגע ובמשא שחיטתה מטהרת טריפתה מטומאתה.** כדלפיכן בגמרא מוכי יומות מן הבהמה: **עוף שאינו מטמא כמגע ובמשא.** אלא באכילה וכבית הבליעה כדכתיב (ויקרא כב) לא יאכל לטמאה בה אין לך אלא האמור בה: **אינו דין כו'.** וכיון דקיי"ל בשחיטה מק"ו יליפינן מליקה דקדשים מינה בנגין אב מה מצינו בשחיטה בחולין שמכשרתה באכילה כשאינה טריפה ומטהרת טריפתה מטומאתה [20]: **אף מליקה.** בקדשים המכשרתה באכילה כשאינה טריפה תטהר: **דיה בנבלת בהמה.** דהואיל ולא יליף עוף אלא מבהמה לטהר טריפה מטומאתה דיו לבא בהמה. דהואיל ולא יליף עוף אלא מבהמה לטהר טריפה מטומאתה דיו לבא בהמה לבא בהמה: **גמ'** מדלין ק"ו כילה. מנין שהמורה ניתנה לדרש ק"ו: **אלא מבלום.** לשון מיתה הוא ולשון ק"ו: **אלא דיו לבא מן הדין ליהיות בנדון.** הכתוב לימדך שאינך רשאי להטיל על הבא מן הדין יותר מן הנדון דכתיב תסגר שבעת ימים: **עוף אינו מטמא כמגע ובמשא.** דכתיב לא יאכל לטמאה בה אין לך אלא האמור בה: **בהמה אינה מטמאה בכית הבליעה.** אם תאב לו חבירו כזית בשר נבלה דתניא במסכת נדה (דף מב:) יכול יהא נבלת בהמה (טמאה) מטמאה בבית הבליעה תלמוד לומר לא יאכל לטמאה בה מי שאין לך בה טומאה אלא אכילתו יצאה זו שיש לה טומאה קודם שיאכלנו: **דבר שמכשיר.** ואפילו מליקת קדשים דאי לשחיטה בק"ו אתיא לן: **טריפה למה נאמרה.** אלא ללמדנו בא שמשעת טריפה אלה עליה טומאה אם אכל ממנה מיד או שחטה ואכל ממנה דאי בטריפה שמתה לאחר שנטרפה קאמר למה נאמרה: **אם טריפה חיה.** פלוגתא היא בחלו טריפות (חולין דף מב.) איכא למ"ד טריפה חיה ואיכא למ"ד אינה חיה. אם טריפה חיה ועד שמתה היתה בחזקת חיה: **הרי נגילה אמורה.** בפסוק כיון דאי [21] שמתה מתנבלת כמיתתה ואם טרפה אינה חשובה חיה הרי היא משנה שנטרפה בכלל נגילה: **אלא להביא טריפה שחטה.** לאשמעינן טריפה (אינו) [22] חיה ואינו בכלל נגילה ולפיכך הוצרך לומר שטריפתה מביא עליה טומאה זו [23] מיד אם תלש ואכל ממנה כשר אפי' אינו אכר [24] של כשר גידין ועצמות וכיון דשם טריפה מביא לה טומאה ממיים אין שחיטה מועלת בה שאין שחיטה מתרת משום טריפה אלא משום נגילה: **הלב נגילה וחלב טריפה יעשה לכל מלאכה.** כח הכתוב לשמיענו על חלב נגילה שאינה טמאה והכי אמרינן בפסחים פ' כל שעה (דף כג.): **טריפה למה נאמרה.** אם בטריפה שמתה מדבר אם טריפה חשובה חיה הרי נגילה אמורה וזו כמיתתה נתנבלה ואם טריפה אינה חיה הרי היא בכלל נגילה מטורפת [25] אלא להביא טריפה שחטה שחלבה טהור אבל אכל הבשר טמא בתמיה: **אלא אי טריפה כו'.** מסקנא דקושיא היא לומר אלא ע"כ אי טריפה לא מדברים להכי דמיבעי ליה למעוטי טומאה דאין חלבה טהור וה"ג בדיבת נבי טומאת עוף טמא דרים ליה ולא [26] טריפה שחטה שהחלבי

עין משפט נר מצוה

כד א מי"ר פ"ז מהל' פסה"מ הלכה נ"ל

כה ב מי"ב מהל' מטמאי אבות הטומאה הלכה ו:

כו ג מי"ר פ"ג סה הלכה יד:

תורה אור השלם

1. ויאמר יהוה אל משה ואבחה ירק ירק בסניה הילא הכלם שבעת ימים מחוץ למחנה ואחר תאסף: במדבר יב, יד
2. זאת תורת הבהמה והחיה והעוף וכל נפש החיה הרמשת במים ולכל נפש השרצת על הארץ: ויקרא יא, מו
3. וכל נפש אשר תאכל נבלה וטרפה באזרח ובגר וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב וטהר: ויקרא יז, טו
4. וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה ואכל לא תאכלנו: ויקרא ז, כד
נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה אני יהוה:
5. וכי יומות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה הנגע בנבלתה יטמא עד הערב: ויקרא יא, לט
6. נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה אני יהוה: ויקרא כב, ח

מוסף רש"י

שחיטתה מטהרת טריפתה מטומאתה. כלומרי' בהטור והחיבור וכי יומות מן הבהמה ונו', מקלת בהמה ממטמאה ומקלת בהמה אינה מטמאה, ואיזו זו טריפה שאמרה: נבלת העוף שאינו מטמא במגע ובמשא. מעתה, כדמת לעמה בה, אין לך אלא האמור בה, אכילה ולא מגע ומשא: אינו דין כו'. והקשה דקרי"ל שחיטה דמטהרת כחולין מקדשים כגנין אם, מה מצינו בשחיטה שמכשרתה. לאסול בחולין מי' (דעיל ב:) דתניא, נני ר"מ מדות בפ"ב (בכ"ק ה:) מדרין ק"ו כיצד. בחיה בעין אם דוכשין דבר מדבר ב"ר ק"ו: דיו לבא מן הדין כו'. כלומר לא לאתמיר בחמור מנקל ואיל וכא לאמוד מן הקל, אלא דיו לבא מן הדין מי, לפיכך תפגר שבעת ימים כו' (דשב"ם ב:ב ק:א): זאת תורת הבהמה והעוף. לעיל מיניה אמרי' בטומאת בגדים: עוף אינו מטמא במגע ובמשא. דמתיב לעמה בה אין לך אלא מה שאמור בה, לא יאכל לטמאה בה (חולין בז:): **וחלב נבלה וחלב טריפה.** לא כמ אלא לטהרו מכלל טומאה הכשר ולטהר שאין חלב בכלל נגילה וכו' (פסחים כב:): **מקצת בהמה מטמאה.** כגון לאכר ממנה מדכתיב וכי יומות ומשמע כגון מיתה שאינה שוטה חלופין והרינו לאכר. שיטה דקרא הוצגם נגבלתה יטמא: **מקצת בהמה אינה מטמאה.** ואמ"ר שהיא כמתה כגון טרפה שחטה (שם ק:): **לא יאכל לטמאה בה.** תמני שהיא מטמאה בגמלה ז', ונבלת עוף מיעוקה בחרב יכמסכת נדה, והכא ה"ק יכול אף נבלת עוף שמת בחמתם, ת"ל נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה, מי שאיסורו משום כל תאכל נבלה אבי אמר לך שתמת בה, יצא זה שאיני אסור משום נבלה אלא משום עוף טמא (שם ק:):

נוסחאות רש"י כת"י

אלא ומבלום טריפה. בכית הבליעה דלא **אוסר בטמאה.** בכית הבליעה דלא מהניא מליקה לטריפה וה"ה נמי לשחיטת עוף חולין טריפה פליג ר"י וכן מלאתי בתמ' שהרחם בפרק ר"ג דברים תחת מליקה ותחת שחוטה ואבי מחיר סלן טהרות ולר' יהודה כולן טמאות ולר' יוסי טריפה שחוטה טהורה מליקה טריפה בקדשים שמתה: **פירו דין שמכשר שאינו כו'.** וכיון דקיימת לן שחיטה מטהרת טריפה בחולין ליפוק מליקת קדשים מינה בכנין אב מה מצינו בשחיטה כו' אף עוף דבר המכשיר בחכילה כגון שחיטה בחולין ומליקה בקדשים: ה"ג **נבלה וטריפה ל"ר יהודה טריפה למה נאמרה.** וי"ל לא יאכל לטמאה בה דלמא קרא קאי אלא מהיכא דלא מטמאה אבר מחלב ומחבר בשר ואכל דמטמאה בכית הבליעה, הרי נבלה דמטמא פירות ופשיטא לן שיטמא מחיים, ואי טריפה אינה חיה כלומר דאחרי קרא מטמאה בשר ואכל דמטמאה בכית הבליעה, הרי הוא בכלל נבלה:

מסורת הש"ס

ג) ת"ב אחרי פ"ב ה"ט. ב) טהרות פ"ח מ"ח. ג) ב"ק כה. ב"מ קיח. ד) [חולין ב:]. ה) עי' חולין קב. ו) ע' לעיל סב. ושי"נ. ז) ת"ב שם ה"ח. ירושל' נזיר פ"ג ה"א. ח) חולין עד. פס: קנח: ת"ב שמיני פ"י ה"א. ט) חולין ק: [נדה מכ: ע"ש.] [ע"ש דלא קחשיב אלא תפשה ואלא תמיסה ואלא מרגעה מי' ב"ב קיח. ד"ה ק"ו.]. י) [ע"ש מי' ב"ב כשם ר' חיים ולפע"ר]. ל) נדרים ז: כריתות כב:. מ) עי' חולין קכח:

גליון הש"ס

[עין משפט בר מי' ע"ז בהל' אבה"מ ה"ב. נרפס בטעות בהרמב"ם שם כו' יוסי מטהר פ"ג מהל' מאת הטומאה ומ"ש בכ"מ שם]:

שינויי נוסחאות

א) מטמא בבית הבליעה כל"ל [ר"הגריב.]. וכ"כ בגרא"ר פ"ס: **ב)** בכ"ק מסים הלא תיכלם שבעת ימים. וכ"ג המפרש: **ג)** ר"ש אמר רבה ר' יהודה קרא אשכח ודרש הנפש אשר תאכל נבילה וטריפה [שמו"ר כ"ל ר"ן שיחבר לדבר אלא [שמו"ר כ"ל לדבא [ב"ר פ"ל]: ה] נימא טריפה למה נאמרה אם טריפה כל"ל [שמו"ר]: ו] כ"ל הכי נמי לדבא [ב"ר פ"ל]: ז] אלא האי טריפה כל"ל [שמו"ר]: ח"ל אמר ליה הרוא טריפה [ב"ר פ"ל]: ח] כ"ל שנבלתה [שמו"ר]: **ב)** מטומאתה אף בני הכל"ל [באמו"ר]: **ו)** כ"ל אם לא ללמדנו [שבר"ר. באמו"ר]: **ז)** [אא] כ"ל וכיון שמתה נתנבלה בכיתתה [שמו"ר]: **ח)** המוקף הוא מבה"ר אסוקף תיכה זי עכ"ר [חוס'. ועי' כ"ק ופ"מ ועפ"ק]: **ט)** תיכה זי ממקרא [שמו"ר]: **י)** אבר עם הגידין ועצמות כל"ל [ב"ר שמו"ר]: **יא)** כ"ל משנטרפה עוף מן הצואר אף בהמה מן הצואר [ב"ר פ"ל]: **יב)** אלא להביא [ב"ר]: **יג)** אלא לתבא טריפה כל"ל [ב"ר. ובחיבו]: יד) גמורה של קדשים לא תטמא לרבי יהודה אלא חייל איסור נבילה וטומאה אאיסורי קדשים כל"ל [שמו"ר]: **טו)** [ד] קמיבעו וכל קדשים יש במינו משום כל תאכל נבילה ובן צריך כו' כל"ל [שמו"ר]: **יז)** [ב] נמ"ל אלא לאשמועינן [באמו"ר]: **יח)** מה עוף מן הצואר אף בהמה מן הצואר [ב"ר פ"ל]: **יט)** [ב] [ב"ר בחולין]: **כ)** [אא] ל"ל דטומאה כתיב בהאי קרא דלענין טומאה במאי שנוה. ועי"ל דכל מילי כו' כל"ל [שמו"ר]: **כא)** [ב] כ"ל סתם [באמו"ר]: **כב)** [ב] כ"ל דיש בשר [ב"ר]: **כג)** וכי מתה עומד ומולק כל"ל [ב"ר]: **כד)** [ב] הוצרך רש לפרש כל"ל [שמו"ר]: **כה)** בן ע"מ נרים חלב. ת"ל: **כו)** בן עי' יפה עינים בגרי' ת"ל: **כז)** בח] קלי אש לפרש לעיל [באמו"ר]: **כח)** [ב] ל"ל הוא"ל למיבר [שמו"ר]: ל) כ"ל בלתיבה ובשחיטתה קא משמעינ' לטמה נאמר הס"ד [ב"ר]: **לא)** הוצם השובה בחיה בכתי"ר נוסחי כן בסתמן: **לב)** כ"ל אם טריפה ראויה לחיות וזו הומתה [ב"ר]: **לג)** כ"ל הוא שהומתה [ב"ר]: **לד)** כ"ל מסקנא דקושיא הוא בלומר אלא על כרחך הוא [ב"ר]: **לה)** [חולין נז ע"ב] היא פלוגתא דתנאי:

שיטה מקובצת

רבי יוסי אומר בר. והקשה מהרש"א ג' מחלוקות נדבר דלרבי יוסי בין שחיטה בין מליקה מטהרת. ולר' יהודה בין שחיטה בין מליקה אינה משהרת דבר היכי דלא מהניא מליקה דבר הוא דבר מליקה דקא מהניא מליקה דבר הוא דבר מליקה דלא מהניא מליקה דבר הוא דבר מליקה דמ